

ऋषय इति सार्धः ॥ ५३ ॥ श्रद्धापवित्रयथास्यात्तथायष्टव्यमितिसंबंधः आश्रित्यशास्त्रमिति शेषः ॥ ५४ ॥ इति शांतिप० रा० नैलकंठीयैर्भारतभावदीपेष्वित्तमोऽध्यायः ॥ ६० ॥ ॥ ७ ॥ आश्रमा
णामिति ॥ १ ॥ वानप्रस्थमिति पाठक्रमेण विवक्षितः चतुर्थसंन्यासंतं च जटाधरणसंस्कारं अवाप्य चेति चोक्तिः क्रमः चात् मुंढिनं च वदन्ति ॥ २ ॥ द्विजाति त्वमवाप्य वेदमधीत्य आधानादीनिकर्माणि प्रा
प्य वानप्रस्थाश्रमं गच्छेदित्यन्वयः ॥ ३ ॥ ४ ॥ आरण्यकानां वानप्रस्थानां शास्त्राणि शासनानि समधीत्य सम्यगनुष्ठानेन प्राप्य अक्षरसात्मतां कैवल्यं ॥ ५ ॥ एतानि द्विजत्वावाप्तादीनि एव शब्दः प्रकारांत

ऋषयस्तं प्रशंसन्ति साधुचैतदसंशयं ॥ सर्वथा सर्वदा वर्णैर्यष्टव्यमिति निर्णयः ॥ न हियज्ञसमं किंचिन्निषुलोकेषु विद्यते ॥ ५३ ॥ तस्माद्यष्टव्यमित्याहुः पुरुषेणा
नसूयता ॥ श्रद्धापवित्रमाश्रित्य यथाशक्तियथेच्छया ॥ ५४ ॥ इति श्रीमहाभारतेशांतिपर्वणिराजधर्मानुशासनपर्वणिवर्णाश्रमधर्मकथनेष्वित्तमोऽ
ध्यायः ॥ ६० ॥ ॥ ७ ॥ भीष्म उवाच आश्रमाणां महाबाहो शृणु सत्यपराक्रम ॥ चतुर्णामपि नामानि कर्माणि च युधिष्ठिर ॥ १ ॥ वानप्रस्थं भैक्षचर्यं
गार्हस्थ्यं च महाश्रमं ॥ ब्रह्मचर्याश्रमं प्रादुश्रुतुर्थं ब्राह्मणैर्वृतं ॥ २ ॥ जटाधरणसंस्कारं द्विजाति त्वमवाप्य च ॥ आधानादीनिकर्माणि प्राप्य वेदमधीत्य च ॥ ३ ॥
सदारोवाप्य दारोवा आत्मवान्संयतेन्द्रियः ॥ वानप्रस्थाश्रमं गच्छेत्कृतकृत्यो गृहाश्रमात् ॥ ४ ॥ तत्रारण्यकशास्त्राणि समधीत्य सधर्मवित् ॥ ऊर्ध्वरेताः प्रव्रजि
त्वा गच्छत्यक्षरसात्मतां ॥ ५ ॥ एतान्येव निमित्तानि मुनीनामूर्ध्वरेतसां ॥ कर्तव्यानीह विप्रेण राजन्नादौ विपश्चिता ॥ ६ ॥ चरितब्रह्मचर्यस्य ब्राह्मणस्य विशां
पते ॥ भैक्षचर्यास्वधीकारः प्रशस्त इह मोक्षिणः ॥ ७ ॥ यत्रास्तमितशायी स्यान्निराशीरनिकेतनः ॥ यथोपलब्धजीवी स्यान्मुनिर्दांतो जितेन्द्रियः ॥ ८ ॥ निराशीः
स्यात्सर्वसमो निर्भोगो निर्विकारवान् ॥ विप्रः क्षेमाश्रमं प्राप्नो गच्छत्यक्षरसात्मतां ॥ ९ ॥ अधीत्य वेदान्कृतसर्वकृत्यः संतानमुत्पाद्य सुखानि भुक्त्वा ॥ समाहि
तः प्रचरेद्दुश्चरं योगार्हस्थ्यधर्ममुनिधर्मजुष्टं ॥ १० ॥ स्वदारतुष्टस्तु कालगामी नियो गसेवी न शठो न जिह्नः ॥ मिताशनो देवरतः कृतज्ञः सत्यो मृदुश्चानृशंसः क्ष
मावान् ॥ ११ ॥ दांतो विधेयो हव्यकव्ये प्रमत्तो त्यन्नस्य दाता सततं द्विजेभ्यः ॥ अमत्सरी सर्वलिंगप्रदाता वैताननित्यश्च गृहाश्रमी स्यात् ॥ १२ ॥

रं मोक्षप्राप्तौ वारयति ॥ ६ ॥ ब्रह्मचर्यादेव प्रव्रजेदिति श्रुतेर्मध्यममाश्रमद्वयमनित्यमित्याह चरितेति ॥ ७ ॥ ८ ॥ विकाराः कामसंकल्पादयस्तद्वच्चिंततद्रहितो निर्विकारवान् अमनस्क इत्यर्थः ॥ ९ ॥ गृहि
णो मुक्तिमाह अधीत्येति समाहितः योगयुक्तः सन् गार्हस्थ्यधर्मैः प्रचरेत्सोऽपि अक्षरसात्मतां गच्छतीति पूर्वेण संबंधः ॥ १० ॥ असमाहितं प्रत्याह स्वदारेति शठो धूर्तः जिह्नः कुटिलः ॥ ११ ॥ विधेयः गुरुशा
स्त्राज्ञापालकः अप्रमत्तः अवहितः सर्वेभ्यो लिंगयुक्तेभ्य आश्रमेभ्यः प्रदाताऽन्नादेः लिंगप्रदातेति मध्यमपदलोपी समासः वैतानं श्रौतकर्मतन्निमित्तः ॥ १२ ॥